

นวัตกรรม “ถุงทองปุ่นแดง”

สาขา การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

ประจำพุทธศักราช ๒๕๖๘

นางสาวทิพย์สุคนธ์ แสงทอง

อสม. ดีเด่นระดับเขต

จังหวัด อ่างทอง

นวัตกรรม “ ถุงทองปุ่นแดง ”

ชื่อนวัตกรรม : (ถุงทองปุ่นแดง)

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวทิพย์สุคนธ์ แสงทอง

ประเภทนวัตกรรม : ☒ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)

☐ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)

☐ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

จังหวัด : อ่างทอง

อสม. ดีเด่นระดับ ☒ เขต ☐ ภาค

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

ในปัจจุบันโรคไข้เลือดออกถือได้ว่าเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญมากที่สุดปัญหาหนึ่งของประเทศไทย โดยทั่วไปโรคไข้เลือดออกจะระบาดได้ทั้งปี และจะระบาดหนักในช่วงฤดูฝน โดยมีพาหะคือยุงลาย โดยในเขตพื้นที่ตำบลศาลาแดงปีพ.ศ. 2565 มีผู้ป่วยจำนวน 3 ราย ปีพ.ศ. 2566 และปีพ.ศ. 2567 มีผู้ป่วยจำนวน 6 ราย โดยปัจจัยอาจเกิดจากความเสี่ยงนอกพื้นที่หรือการไม่ใส่ใจในการป้องกัน ดังนั้นการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกจึงเป็นสิ่งสำคัญ การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้นมีหลายวิธี เช่น ไล่ทรายอะเบท ฉีดพ่นสเปรย์ ฉีดพ่นหมอกควัน การทาโลชั่นกันยุง หรือการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ของลูกน้ำยุงลายการจัดลูกน้ำยุงลายที่ดีที่สุด คือการจัดขังขยะเป็นลูกน้ำซึ่งเป็นการควบคุมมีประสิทธิภาพมากที่สุดการจัดลูกน้ำยุงลายที่ต้นเหตุเพื่อไม่ให้ลูกน้ำกลายเป็นตัวยุงลายและการกำจัดลูกน้ำยุงลายแต่ละวิธีการมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน

จากกรณีการใช้ทรายอะเบทนั้นเป็นการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกที่มีประสิทธิภาพ แต่ในบางกรณีอาจมีข้อจำกัดในการใช้ทรายอะเบท เช่น อาจส่งกลิ่นเหม็น กลิ่นไม่พึงประสงค์ต่อผู้ใช้ หรืออาจเกิดการระคายเคืองแก่ผู้ใช้ น้ำเนื่องจากทรายอะเบทประกอบไปด้วยสารเคมี หรืออาจเป็นอันตรายเมื่ออยู่ในมือเด็ก ในกรณีที่เก็บรักษาไม่ทันมือเด็ก จึงควรมีนวัตกรรมทางเลือกที่หลากหลายที่สามารถป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกดังนั้นการมีนวัตกรรมถุงทองปุนแดงจึงเป็นอีกทางเลือก ซึ่งปุนแดงที่ใช้กินหมากหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด ส่วนการใช้ปุนแดง คือ ปุนแดง 40 กรัม ต่อน้ำประมาณ 200 ลิตร นำมาป็นเป็นก้อนกลมๆเท่าลูกมะนาว หรือขนาดตามที่ต้องการแล้วนำไปใส่น้ำอุปโภคได้ สาเหตุที่ปุนแดงสามารถฆ่าลูกน้ำยุงลายได้ เพราะปุนแดงมีฤทธิ์เป็นด่าง เมื่อนำไปใส่น้ำแล้วจะทำให้ไข่ยุงลายฝ่อ และฆ่าลูกน้ำให้ตายได้หลักการทำงานจะคล้ายกับทรายอะเบท แต่ปุนแดงไม่ใช่สารเคมี และมีฤทธิ์อยู่ได้ประมาณ 1 เดือน ไม่ทำให้น้ำเน่าเสียแต่อย่างใด แม้จะเปลอนำมาดื่มก็ไม่ได้เป็นอันตรายต่อร่างกาย เพราะจะคล้ายกับน้ำต่างแต่ควรนำมาใช้กับน้ำอุปโภคมากกว่าน้ำบริโภค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก
2. เพื่อใช้ปุนแดงกำจัดลูกน้ำยุงลายในครัวเรือน
3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้นวัตกรรมถุงทองปุนแดงกำจัดลูกน้ำ เนื่องจากเป็นนวัตกรรมที่ปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนการดำเนินงาน (ระบุขั้นตอนของการจัดทำ/รายละเอียดนวัตกรรม)

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาที่ได้มาจากประเด็นปัญหาในชุมชน
2. ประชุมวางแผนจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่รพ.สต.ศาลาแดง
3. จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และสาริตการนำไปใช้ให้กับแกนนำที่เกี่ยวข้อง
4. ทดลองใช้นวัตกรรมด้วยตนเอง โดย อสม. หมู่ที่ 3 ตำบลศาลาแดง จำนวน 10 คน โดยทุกคนนำนวัตกรรมใส่ในภาชนะบรรจุน้ำ พบว่าระยะเวลา 3 เดือน หลังจากใช้นวัตกรรม 1 ครั้ง ไม่พบลูกน้ำในภาชนะ
5. จัดทำนวัตกรรม ทดลองใช้นวัตกรรมดุงทองปูนแดง ออกเผยแพร่ให้ความรู้ แนะนำการใช้ให้กับประชาชนในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลศาลาแดง โดยให้อสม. นำนวัตกรรมไปใส่ในภาชนะบรรจุน้ำในบ้านพักอาศัยตำบลศาลาแดง อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 80 หลังคาเรือน ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ตุลาคม 2567 และตรวจลูกน้ำยุงลายทุกวันอาทิตย์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

จำนวนค่า HI CI ลดลง ประชาชนในพื้นที่นิยมนำถุงทองปูดแดงมากำจัด
ลูกน้ำยุงลายและเกิดความพึงพอใจกับนวัตกรรมเป็นอย่างมาก

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ทีมและภาคีเครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล ที่เข้มแข็ง
2. ทีมงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่และภาคีเครือข่ายเฝ้าระวัง ป้องกัน
ควบคุมโรค
3. ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน

โอกาสในการพัฒนา

1. เป็นแกนนำหลักในการดำเนินงานการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรค
ฉี่หนู และโรคติดต่ออื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ในพื้นที่ตำบลสาละแดง
2. ขยายการใช้นวัตกรรมสู่การดำเนินงานอื่นๆ ต่อไป

ภาคผนวก

